

"כי יקרא קן ציפור לפניך"

מצוה לשחרר נשמת משיח מהיכל קן ציפור על ידי הורדת כל הנשמות שלא נולדו

מתוך גן העדן, מאותו מקום שנקרא קן ציפור, יתעורר ויתגלה בארץ הגליל".

וזהו המקור למה שהביא בספר "בעל שם טוב" (ראש השנה וכיפור אות ז) בשם ספר "כתר שם טוב" (אות תטו), דברי התעוררות שהיה רגיל הבעל שם טוב הקדוש זי"ע לומר, ומתוך הדברים נראה שאמרם בימים הנוראים:

"כתיב כי יקרא קן צפור וכו', שלח תשלח את האם וגו', ופירשו בתיקונים (תיקון ו כג.) כדי לעורר רחמים [על ישראל], דיימא קודשא בריך הוא [הקב"ה יאמר], כל עופא מעורר רחמין על עופין דיליה, ולית מאן דמעורר רחמים על בני [כל עוף מעורר רחמים על העופות שלו, ואין מי שיעורר רחמים על בני], בהאי שעתא יימא קודשא בריך הוא (ישעיה מח-יא) למעני למעני אעשה.

אנא רבונא דעלמא, אימת תפתח היכל קן ציפור, ויצא משם משיח מלובש בלבושי נוקמא, אימתי ירוחם משיח, כמו שכתוב במדרש כונן שהוא ביסורים גדולים בשלשלאן דפרזלא, ומלכי בית דוד ונביאי ישראל מנחמים אותו שיצא לחירות, ושלשלאות דפרזלא שעליו מתנתקות, אימת (תהלים קיג-ז) מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, ועריכת נר לבן ישי משיח, אימתי יעמוד מיכאל על ההר ויקרא ובא לציון גואל".

הנה כי כן זכינו להבין הקשר בין מצות שילוח "קן ציפור" לקירוב הגאולה, כי על ידי מצוה זו אנו זוכים לשחרר את מלך המשיח שהוא סגור ומסוגר בהיכל "קן ציפור". ויש להוסיף פרפרת כי מטעם זה נקראת הגאולה "קץ", כמאמרם (פסחים נו): "ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין", כי ק"ץ נוטריקון קץ ציפור שעתיד מלך המשיח להתגלות משם.

וזהו רמז הכתוב (איוב כח-ג): "קץ שם לחושך". ודרשו במדרש (ב"ר פט-א) על הגאולה העתידה: "קץ שם לחושך, זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה, ומאי טעם קץ שם לחושך, שכל זמן שיצר הרע בעולם אופל וצלמות בעולם, דכתיב

הנה כי כן מבואר דקדוק לשון המדרש: "שלח תשלח את האם - אם קיימת מצוה זו את ממחר לבוא מלך המשיח... אם קיימת המצוה הזאת, אתה ממחר את אליהו הנביא ז"ל", הזכיר שני גואלים הללו הרמוזים בפסוק: "שלח תשלח את האם" - אליהו מ'שיח, ללמדנו שבזכות מצות שילוח קן נזכה לגאולה על ידי שני גואלים הללו.

אמנם הטעם שמצות שילוח הקן מסוגלת לקרב את הגאולה, מבואר ב"אמרי יוסף" על פי המבואר בתיקוני זוהר (תיקון ו כג.), כי בשעה שמקיימים ישראל מצוה זו ושולחים את האם מעל הבנים, פורחת האם ממקום למקום ומצטערת ובוכה, וכן האפרוחים הקטנים צועקים ובוכים על האם שהתרחקה מהם.

והנה על ידי זה מתעוררים רחמי הקב"ה על השכינה הקדושה אם הבנים, שגם היא נשתלחה בגלות מאז שחרב הבית המקדש: "בההוא זמנא צווח קוב"ה ואמר (ישעיה מח-יא) למעני למעני אעשה, ואעשה למען שמי, ובדא יתער רחמי על שכינתיה ועל בנוי דבגלותא". פירוש: "באותה שעה צועק הקב"ה ואומר למעני למעני אעשה, ואעשה למען שמי, ובזה מתעוררים רחמים על השכינה ועל בניו בגלות". מעתה מבואר היטב המדרש כי בזכות מצות שילוח הקן מחישים את הגאולה.

קן ציפור - היכל המשיח

ועתה בא וראה כי מדרש זה בענין מצות שילוח הקן שהיא מסוגלת לקרב את הגאולה, מתאים להפליא עם מאמרו של התנא האלקי רשב"י בזהר הקדוש (פרשת שמות ז), כי "קן ציפור" הוא ההיכל של מלך המשיח שהוא נמצא בו, וכאשר יגיע הזמן לגאול את ישראל יצא משיח משם, ובלשון קדשו:

"בההוא זמנא יתער מלכא משיחא לנפקא מגו גנתא דעדן, מההוא אתר דאתקרי קן צפור, ויתער בארעא דגליל... ומתמן יתער קרבין לכל עלמא". פירוש: "באותו זמן יתעורר מלך המשיח לצאת

בפרשתנו פרשת כי תצא (דברים כב-ו): "כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים, והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, למען ייטב לך והארכת ימים".

הגה"ק בעל "בני יששכר" כתב ב"דרך פקודיך" (הקדמה ג אות א) בשם "שער הגלגולים" (הקדמה יא) שצריך לקיים כל מצוה במחשבה דיבור ומעשה, ומבאר שם כי קיום המצוה במחשבה הוא: "לצפות במחשבה מתי תבוא לידי ואקיימנה, ולהתבונן דבר מתוך דבר בטעמי המצוות כפי אשר חלק לו השי"ת בבינה". הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן בטעמי ורמזי המצוה, באורם הבהיר של רבותינו הקדושים הראשונים והאחרונים, ומה נבקש שיליכנו בדרך אמת.

שילוח הקן סגולה לקירוב הגאולה

פתח דברינו יאיר במה שגילו לנו חכמינו ז"ל, כי מצות שילוח הקן מסוגלת להחיש את ביאת אליהו הנביא ומלך המשיח בגאולה השלימה, כמבואר במדרש (ד"ב"ר ו-ז):

"מהו שלח תשלח את האם, אם קיימת מצוה זו את ממחר לבוא מלך המשיח שכתוב בו שילוח, מנין שנאמר (ישעיה לב-ב) משלחי רגל השור והחמור. אמר רבי תנחומא, אם קיימת המצוה הזאת, אתה ממחר את אליהו הנביא ז"ל שיבוא שכתוב בו שילוח, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא, והוא יבוא וינחם אתכם, מנין שנאמר (שם) והשיב לב אבות על בנים".

ויש להוסיף פרפרת מה שהזכיר המדרש שני הגואלים משיח ואליהו, על פי מה שכתב ב"נועם מגדים" (פרשת שלח) בלשון קדשו לפרש הפסוק: "שלח תשלח את האם כו', על פי שכתבו (ועוללות אפרים מאמר שט בשם המדרש) כי כל הגואלים סימנם א"ם, במצרים א'הרן מ'שה, באחשוורוש א'סתר מ'רדכי, ובגאולה העתידה במהרה בימינו א'ליהו מ'שיח. וזהו רמז שלח תשלח את הא"ם, א'ליהו ומ'שיח".

מדרש: שילוח הקן הוא סגולה לבנים: "ואת הבנים תקח לך", ולקירוב הגאולה על ידי משיח ואלהיו הנביא

נועם מגדים: "שלח תשלח את האם" - א"ם נוטריקון כל הגואלים: א'הרן מ'שה, א'סתר מ'רדכי, א'ליהו מ'שיח

רבי חיים וויטאל: מלך המשיח הוא צדיק בעולם הזה, אלא שבזמן הקץ יזכה לנשמת משיח ויהיה הגואל צדק

חתם סופר: "מיום שחרב בית המקדש נולד אחד הראוי בצדקתו להיות גואל, וכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו"

אלא שלעתיד לבוא בזמן הגאולה יעטרו אותו בעטרות מהיכל קן ציפור, כי הנשמה לנשמה של מלך המשיח הנמצאת בהיכל קן ציפור תצא משם, ותתלבש בצדיק שהוא שיוכר להיות מלך המשיח, ועל התלבשות זו אומר הזוהר: "ומתמן מתעטרין עטרין למשיח".

"אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף"

אלא שעתה מוטלת עלינו חובת הביאור, לפי מה שנתבאר מהזוהר הקדוש כי מה שכתוב: "כי יקרא קן ציפור לפניך", הכוונה בזה על היכל קן צפור שבו סגור מלך המשיח, איך יתפרש לפי זה המשך הכתובים: "כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים, והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, לא תקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך". מהו ענין האם הרובצת על האפרוחים או על הביצים בהיכל קן ציפור. גם מהו הציווי: "שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך".

רחש לבי דבר טוב לפענח חידה שתומה זו על פי כמה הקדמות יקרות, וזה יצא ראשון מה שגילו לנו חכמינו ז"ל עוד במדרש (דבר ר' ו-ו), כי מצות שילוח הקן היא סגולה ללידת בנים: "יש מצוות שמתן שכון עושר, ויש מצוות שמתן שכון כבוד, ומה מתן שכון של מצוה זו, שאם אין לך בנים אני נותן לך בנים, מנין שנאמר שלח תשלח את האם, ומה שכר אתה נוטל, ואת הבנים תקח לך".

נמצינו למדים משני מאמרי המדרש שהזכרנו, כי מצות שילוח הקן יש בה שתי סגולות - לקרב את הגאולה וללידת בנים בבחינת: "ואת הבנים תקח לך". וכתב ב"זרע שמשון" כי שתי הסגולות קשורות זו בזו, על פי מה ששינו בגמרא (נדה יג:): "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, שנאמר (ישעיה נז-נח) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי". ופירש רש"י: "גוף, שם מקום המיוחד לנשמות העתידים להיות

החתם סופר

בעקבות רבי חיים וויטאל

ועתה בא וראה כי לדברי אלקים חיים הללו של רבי חיים וויטאל, נתכוון מאורו של עולם מרן ה"חתם סופר" זי"ע בשאלות ותשובות שלו (חלק ו סימן צח) שכתב בשלהבת אש בענין מלך המשיח:

"והנה בהא דביאת בן דוד צריך אני להציע הצעה אחת, והוא כמו שהיה משה רבינו ע"ה הגואל הראשון נזדקן שמונים שנה, ולא ידע ולא הרגיש בעצמו שהוא יהיה גואל ישראל, ואפילו כשאמר לו הקב"ה (שמות ג-ג) לכה ואשלחך אל פרעה, מכל מקום סירב ולא רצה לקבל על עצמו, כן יהיה אי"ה הגואל האחרון. ומיום שחרב בית המקדש, מיד נולד אחד הראוי בצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו, ואז יערה עליו רוחו של משיח הטמון וגנוז למעלה עד בואו.

וכאשר מצינו בשאל אחר שנמשח, באה עליו רוח ממשלה ורוח הקודש אשר מלפנים לא הרגיש בעצמו, כן היה בגואל הראשון וכן יהיה בגואל האחרון, והצדיק הזה בעצמו אינו יודע. ובעוונותינו כי רבו כבר כמה וכמה מתו, ולא זכינו שיערה עליהם רוחו של משיח, גם כי הם ראויים לכך, אבל הדור לא היה ראוי, אולם כשיגיע אי"ה יתגלה אליו ה' כמו למשה בסנה, וישלחוהו או לישראל לבד, או למלך אחד כמו לפרעה (שמות ח-טז) שלח עמי".

חשבתי דרכי כי על פי דבריהם הקדושים יפתח לנו פתח להבין מאמר הזוהר הקדוש (פרשת בלק קצו:): "והוא היכל אקרי קן צפור, ומתמן מתעטרין עטרין למשיח בזמנא דאתי". פירוש: "מהיכל קן ציפור יעטרו עטרות למשיח לעתיד לבוא". משמע מלשון זה שמשיח עצמו אינו נמצא שם, אלא שמעטרים אותו בעטרות משם.

אך לפי דברי רבי חיים וויטאל וה"חתם סופר" זי"ע, אמנם כן הצדיק עצמו שהוא בבחינת משיח נמצא בגוף עם הנפש רוח ונשמה שלו בעולם הזה,

(איוב שם) אבן אופל וצלמות, נעקר יצר הרע מן העולם, אין אופל וצלמות בעולם". ולפי האמור הרמז בזה: "קץ שם לחושך", על ידי גילוי מלך המשיח מהיכל קן ציפור ראשי תיבות ק"ץ.

אם משיח נמצא בעולם איך הוא סגור בהיכל קן ציפור

אמנם בגוף דברי הזוהר הקדוש כי מלך המשיח סגור בהיכל קן צפור, ויצא משם בגאולה העתידה כדי לגאול את ישראל מהגלויות, יש לתמוה ממה שמצינו כמה מאמרים כי משיח נמצא בעולם בכל דור ודור, כמבואר בגמרא (סנהדרין צח.) כי רבי יהושע בן לוי שאל את אליהו, אימתי יבוא המשיח, אמר לו אליהו לך שאל את משיח עצמו, ונתן לו סימן שהוא יושב בשער העיר בין העניים, וסובל מכל מיני מחלות. וכן משמע ממה שמצינו בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) ובמדרש (איכה רבה א-א) כי משיח בן דוד נולד בט' באב, אם כן איך אפשר לומר שהוא סגור בהיכל קן ציפור.

כבר תמה על כך רבינו חיים וויטאל תלמידו ונאמן ביתו של רבינו האריז"ל, ותירץ באופן נפלא כפי שהביא ב"אור החמה" בפירושו על הזוהר הקדוש (פרשת שמות ז): בשמו, ואנו מביאים את דברי רבי חיים וויטאל עצמו במקור בספר "ארבע מאות שקל כסף" (קראקא תרמ"ו דף סח טור ג):

"תמיהה גדולה והפלא ופלא אם נאמר שאז יהיה שינוי בזה, שהמשיח לא יהיה נולד מאיש ואשה, אלא שביום ההוא יצא מגן עדן, והנה מצינו מה שכתוב (תהלים ב-ז) אני היום ילדתיך וקשה". כוונתו על מה שדרשו בגמרא (סוכה נב.) פסוק זה על מלך המשיח, הרי מבואר שהוא נולד בעולם כמו כל ילוד אשה. ומתוך רבי חיים וויטאל:

"ונראה לפי עניות דעתי חיים, כי מלך המשיח יהיה ודאי אדם צדיק נולד מאיש ואשה, אלא שביום ההוא יגדל צדקתו עד קץ הימין, ויזכה במעשיו לנפש רוח נשמה חיה יחידה, ואז ביום ההוא בזמן הקץ תבוא נשמה של נשמה שלו הנתונה בגן עדן ותינתן לאיש הצדיק ההוא, ואז יזכה להיות גואל, והוא על דרך משה רבינו ע"ה, כי היה ילוד אשה והגדיל מעט מעט, עד שהשלים חלק נשמתו... ואז זכה להיות גואל.

ובזה יתקיים מקרא אני היום ילדתיך, דקאי על חלק הנשמה לנשמה שתיוולד אז ותצא מגן עדן ביום ההוא, וזה הוא מוכרח ופשוט לכל מביני דעת ויודעי חן. וזהו שאמר דאתער בארעא דגליל, כאילו היה מתחילה ישן, וכאשר תבוא לו הנשמה של הנשמה, יתער ויתוסף כח נבואה ויתער משנתיה, והבן זה היטב והדברים עתיקים דלאו כל מוחא ומוחא סביל דא".

"זהאם רובצת על האפרוחים או על הביצים" -

רחל אמנו המבכה שם על בניה, היא בבחינת האם הרובצת על האפרוחים או על הביצים ברחמים ובתחנונים, שכבר יזכו לצאת מאוצר הנשמות ויוולדו בעולם הזה. מזהיר אותנו הכתוב: "לא תקח האם על הבנים", לא תוכל להשלים בכך שרחל האם רובצת על הבנים ולא חסר להם כלום, אלא "שלח תשלח את האם", תשלח את רחל אמנו שתצא משם יחד עם נשמת משיח בגאולה השלימה, ומפרש ואומר איך לגרום לכך, "ואת הבנים תקח לך", על ידי שתקח את הבנים מאוצר הנשמות ותורידם לעולם הזה.

ק"ן מזמורי תהלים כנגד היכל ק"ן ציפור

נפלא לצרף בזה חידוש גדול של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע שהביא תלמידו ב"נופת צופים" (אות יד). כי דוד המלך תיקן בספר תהלים ק"ן מזמורים כנגד ההיכל של משיח הנקרא ק"ן ציפור. ויש להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת לך לך פב:) כי דוד המלך עצמו יהיה מלך המשיח לעתיד לבוא:

"דוד מלכא חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא, דהא תנן מלכא משיחא, אי מן חייא הוא דוד שמיה, ואי מן מתייא הוא דוד שמיה". פירושו: "דוד המלך חי לעולם, ואפילו בימי מלך המשיח הוא מלך, שהרי שנינו מלך המשיח, אם מן החיים הוא דוד שמו, ואם מן המתים הוא דוד שמו". הנה כי כן מטעם זה תיקן ק"ן מזמורי תהלים, כדי לקרב את הגאולה ולשחרר את נשמת משיח מההיכל של ק"ן ציפור.

ונראה להוסיף פרפרת נאה, כי מטעם זה בחר דוד המלך לסיים את ק"ן מזמורים שבספר תהלים בפסוק: "כל הנשמה תהלל יה הללויה". על פי מה שכתב ב"עבודת ישראל" (פרשת לך לך ד"ה והקימותי את ברייתי), וכן כתב ב"אגרא דכלה" (פרשת בראשית ד"ה ואיבה אשית) כי שם כה"ת היוצא מראשי תיבות הפסוק: "כל הנשמה תהלל" מסוגל להריון וללידה, ונרמז בפסוק (בראשית טז-יא): "הנך הר'ה וילד'ת" סופי תיבות שם כה"ת.

ויש לקשר הרמז עם פשט הכתוב: "כל הנשמה תהלל יה הללויה", על פי מה שמצינו בדברי הנביא (ישעיה מג-כא): "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו". ופירש רש"י: "למען תהלתי יספרו". הרי מבואר כי תכלית בריאת האדם בעולם הזה הוא כדי שיספר תהילות ה', ומאחר שכל הנשמות צריכות לצאת מאוצר הנשמות לפני ביאת המשיח, הרי מבואר שכל הנשמות צריכות להלל את הקב"ה.

מגלה עמוקות: מ' של חומת ירושלים פרוצה ואילו מ' של משיח סתומה, לרמז שהוא סתום בהיכל קן ציפור

כשנולד אדם נסתם הטבור ונפתח הפה, לעורר הגאולה שתסתום את המ' פתוחה ותפתח את המ' סתומה

רבי פנחס מקוריץ: דוד המלך תיקן ק"ן מזמורי תהלים כדי לשחרר נשמת משיח מההיכל ק"ן ציפור

דוד המלך סיים בפסוק: כ'ל הנשמה תהלל ר'ת שם כה"ת המסוגל להריון כנרמז בס"ת הנך הר'ה וילד'ת

והנה עוד הקדמה יקרה, כי אותו היכל "קן ציפור" שבו נמצאת נשמת משיח, הוא בעצם האוצר שכל הנשמות נמצאות בו טרם לידתן, ולכן נמצאת בו גם נשמת משיח שהיא נשמה חדשה שעדיין לא נולדה, כמו שכתב בספר הבהיר המיוחס לרבי נחוניא בן הקנה (סימן קפד): "והיינו דאמרינן, אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ומאי כל הנשמות שבגוף, הוי אומר כל הנשמות שבגוף האדם ויזכו החדשות לצאת, ואז בן דוד בא וזכה להיוולד, כי נשמתו תצא חדשה בכלל האחרים".

ונראה כי ענין זה מתאים עם דברי התיקוני זוהר (תיקון ו כא). שמפרש "קן ציפור" - "קן" הוא כינוי לגוף שהוא קן לנשמה הנקראת "ציפור", ולפי האמור הרי זה מתאים למה שפירש רש"י כי אוצר הנשמות נקרא "גוף", ועל זה אמרו: "אין משיח בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף" - שיצאו משם כל הנשמות וירדו בעולם הזה.

והנה מזה נשכיל להבין כי רחל אמנו שהיא בבחינת אם הבנים, היושבת שם בהיכל "קן ציפור" עם כל נשמות ישראל טרם לידתן בעולם הזה, משתוקקת ומתפללת שכבר יזכו ישראל להוריד את כל הנשמות הללו בעולם הזה, כי אז הרי תצא משם גם נשמת משיח ויתגלה בעולם להביא גאולה לישראל.

מעתה יאירו עינינו להבין פירוש הכתובים: "כי יקרא קן צפור לפניך" - שיעלה במחשבתך זיכרון ההיכל "קן ציפור" שנשמתו של משיח סגורה שם, "בדרך" - בהיותך בגלות שהיא בבחינת דרך, "בכל עץ" - בין אם אתה עוסק בתורה בבחינת (משלי ג-יח): "עץ חיים היא למחזיקים בה", "או על הארץ" - בין אם אתה עוסק בעניני ארציות לפרנסתך, ויקרא לפניך במחשבתך ההיכל של משיח קן ציפור, שיחד עמו נמצאים "אפרוחים או ביצים", שהן הנשמות החדשות שעדיין לא נולדו.

נולדים. כי רוח, הרוחות שלפני שגזרתי להיות נולדים קודם, יעטוף מעכב את הגאולה".

הנה כי כן מאחר שמצות שילוח הקן היא סגולה ללידת בנים ככתוב: "ואת הבנים תקח לך", נמצא כי בזכות מצוה זו זוכים להוציא נשמות מאוצר הנשמות שהגאולה תלויה בכך, לכן יפה אמרו: "אם קיימת מצוה זו את ממנה לבוא מלך המשיח", באופן כי שתי הסגולות של שילוח הקן, לידת בנים וקירוב הגאולה, עולות בקנה אחד כפתור ופרח.

רחל מבכה על בניה בהיכל קן ציפור

ועתה בא וראה מה שמבואר בזוהר הקדוש (שמות ח.ו), כי בהיכל קן ציפור נושא משיח את עיניו ורואה את רחל אמנו המבכה על בניה, ואז הוא מעורר את כל הצדיקים לבכות על החורבן והגלות:

"זקיף עיניו וחזי אבהו דעאלין בחרבן בית אלהא, עד דחמי לרחל דדמעאה באנפאה, וקוב"ה מנחם לה, ולא צביאת לקבלא תנחומין, כמה דאת אמר (ירמיה לא-יד) מאנה להינחם על בניה, כדין משיח ארים קליה ובכי, ואזדעזע כל גנתא דעדן, וכל אינון צדיקיא דתמן געו ובכו עמיה... ואומי לון קב"ה לאעברא מלכו חייבא מן עלמא על ידא דמשיח ולנקמא נקמין דישאל, וכל אינון טבוון דזמין קוב"ה למעבד לעמיה"

בתרגום ללשון הקודש:

"משיח נושא את עיניו ורואה האבות שנכנסו שם בחורבן בית אלקיננו, עד שרואה לרחל שדמעויה על לחיה, והקב"ה מנחם אותה, ואינה רוצה לקבל תנחומים, כמו שנאמר (ירמיה לא-יד) מאנה להינחם על בניה, אז משיח מרים את קולו בבכי, ונזדעזע כל גן העדן, וכל אותם הצדיקים שנמצאים שם גועים בבכי עמו... ונשבע להם הקב"ה להעביר מלכות הרשעה מן העולם על ידי משיח ולנקום נקמת ישראל, וכל אותם הטובות שעתידי הקב"ה לעשות לעמו".

פתוחה, אבל בשעת הלידה כאשר הגאולה יוצאת לאויר העולם, "נפתח הסתום" - מ' סתומה של "לסרבה המשרה" נפתחת להוציא משם נשמת משיח, "ונסתם הפתוח" - מ' פתוחה שהיא הפרצה בחומת ירושלים נסתמת עכדה"ק.

כעבדא קמיה מאריה נראה להוסיף תבלין לדבריהם הקדושים, מדוע סיבב הקב"ה לרמז ענין זה אצל העיבור הנולד לאויר העולם, כי מאחר שכלל הוא: "אין משיח בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף". נמצא שכל אדם שנולד בעולם מאוצר הנשמות מקרב את הגאולה, לכן בשעה שיוצא לאויר העולם: "נפתח הסתום ונסתם הפתוח", לעורר ענין זה גם למעלה, שיפתח ההיכל קן ציפור שהוא בבחינת מ' סתומה להוציא משם נשמת משיח, ותיסתם הפרצה בחומת ירושלים שהיא בבחינת מ' פתוחה.

ויש להוסיף עוד כי מטעם זה נפתח דוקא הפה הסתום, להורות שתכלית בריאת האדם היא להלל לה' בבחינת: "עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו". נפלא להבין בזה מה שנסתמה האות מ' של "למרבה המשרה", שלא יהיה חזקיהו משיח משום שלא אמר שירה, כי מאחר שהפה של האדם נפתח בלידתו כדי שיהלל את ה', לכן חזקיהו שלא פתח את פיו לומר שירה אלא השאירו סתום, נענש שלא נפתח ההיכל של משיח קן ציפור בבחינת מ' פתוחה אלא נשארה מ' סתומה.

נסיים בדבריו הנפלאים של הגאון הגדול רבי וואלף באסקאוויץ ז"ל [בנו של רבי שמואל מקעלין בעל "מחצית השקל"] בספר "שושן עדות" על מסכת עדויות (עדות פ"ח מ"ז אות ב), שמפרש לפי זה כמין חומר מה שפתח רבינו הקדוש את הששה סדרי משנה במסכת ברכות במ"ם פתוחה: "מאימתי קורין את שמע בערבית", וסיימן במסכת עוקצין במ"ם סתומה: "ה' יברך את עמו בשלום".

ומבאר הענין על פי מאמר המדרש (ויק"ר ז-א): "אין כל הגליות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות, מאי טעמא (הושע ח-י) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם". ופירש ב"מתנות כהונה" כי "יתנו" הוא "משנה" בלשון ארמית. הנה כי כן מטעם זה פתח רבינו הקדוש את המשניות במ' פתוחה וסיימן במ' סתומה, לרמז כי בזכות לימוד המשניות מה שהיתה חומת ירושלים בגלות פרוצה בבחינת מ' פתוחה, נזכה לגאולה שלימה שאז תהיה סגורה בבחינת מ' סתומה במהרה בימינו אמן.

הראשון בגלגול שלישי שלו, שכן אד"ם נוטריקון אד"ם דוד מ'שיח, ונמצא במ"ם סתומה נרמז משיח, לכן גם בכאן נרמז ונסתם המ"ם לרמז על משיח. וכן אמרו שבספר נחמיה (ב-ג) יש בסוף התיבה מ' פתוחה, חומת ירושלים אשר הם פרוצים, שבסוף תיבות 'המ' מ' פתוחה, לרמז כל זמן שהחומות של ירושלים פתוחים, נסתם המ"ם של למרבה המשרה, דהיינו משיח סתום קן צפור למעלה שהמ"ם סתומה. אבל אם יפתח הסתום, דהיינו שיצא משיח מן קן ציפור ויהיה מ' של למרבה פתוחה, אזי מ' של חומת ירושלים יהיה סתומה מכל צד".

יומתק לרמז ענין זה בפסוק: "ולמרבה המשרה" - נסתמה האות מ' לרמז על היכל קן ציפור שנשארו סגור, שלא תוכל נשמת משיח לצאת משם, ועל זה אומר הכתוב: "ולשלום אין קץ", כי הן אמת שיהיה שלום בימיו של חזקיהו משום שהלך בדרכי ה' והיה צדיק, אולם עם כל זאת "אין קץ" - לא יזכה לפתוח את ההיכל קן ציפור ראשי תיבות ק"ץ.

ויש להעיר כי עצם הרעיון בענין המ' פתוחה של חומת ירושלים והמ' סתומה של משיח, מקורו בדברי רבינו בחיי פרשת ויחי (בראשית מז-כח) בשם המדרש: "ואמרו במדרש שבא הרמז, כאשר יסתמו חומות ירושלים שהם עתה פתוחים ופרוצים בזמן הגלות, אז תפתח המשרה שהיא [מ' סתומה]".

"נפתח הסתום ונסתם הפתוח"

ומה נפלאים הם דברי ה"אגרא דכלה" (וישב ד"ה ושמה תמר, ואתחנן ד"ה או יאמר מיד ה' כפליים), ו"אור התורה" מהגה"ק בעל "צמח צדק" ז"ע (ישעיה ט-ו אות ג), שמוסיפים לבאר לפי דברי ה"מגלה עמוקות" כמין חומר מה ששינינו בגמרא (מדה ל:):

"דרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו... ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שותה... וכיון שיצא לאויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת". פירוש, "נפתח הסתום" - הפה שהיה סתום אצל העובר, "ונסתם הפתוח" - הטבור שהיה פתוח.

לפי דברי ה"מגלה עמוקות" הרמז על כך הוא, כי הגלות היא בבחינת עיבור והריון לקראת הלידה שהיא הגאולה, והנה בזמן הגלות שהיא בבחינת עיבור, ההיכל של משיח קן צפור סתום בבחינת מ' סתומה, ואילו חומת ירושלים פתוחה בבחינת מ'

הנה כי כן יאירו עינינו להבין מה שבחר דוד המלך לסיים את ק"ץ מזמורי תהלים בפסוק: "כל הנשמה תהלל יה הללויה", לרמז כי התגלות נשמת משיח מהיכל קן ציפור, תלויה בכך שכל הנשמות ללא יוצא מן הכלל יהללו את הקב"ה בעולם הזה, ומטעם זה נרמז שם ההריון והלידה כה"ת בראשי תיבות כל ה'נשמה ת'הלל, כי בכח שם קדוש זה ממשיכים את הנשמות מהיכל הנשמות, אשר בכך תלויה הגאולה השלימה,

מ' סתומה רמז על משיח שהוא סתום בקן ציפור

ועתה בא וראה בענין זה דברים נפלאים בתורת ה', על פי מה שדיבר הנביא (ישעיה ט-ו) על חזקיהו המלך: "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו". ונמסרה במסורה לכתוב תיבת "לסרבה" באות מ' סתומה, ולא באות מ' פתוחה כפי שצריך לכתוב באמצע התיבה, והטעם לכך הוא כמו ששינינו בגמרא (סנהדרין צד):

"אמר רבי תנחום, דרש בר קפרא בציפורי, מפני מה כל מ'ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום, ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג, אמרה מדת הדין לפני הקב"ה, רבונו של עולם ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח, לכך נסתתם". ופירש רש"י: "לומר נסתמו הדברים שעלו במחשבה ולא נעשה".

אולם המקובל האלקי בעל "מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן קפ) מפרש הכוונה בזה, על פי מה שמצינו במקום אחר מ' פתוחה בסוף התיבה במקום מ' סתומה, בפסוק (נחמיה ב-ג): "ואהי שבר בחומות ירושלים אשר הם פרוצים". ונמסרה במסורה לכתוב תיבת "הם" עם מ' פתוחה כזה: "אשר הם פרוצים".

ומבאר ה"מגלה עמוקות" כי שני הדברים קשורים זה בזה, שכל זמן שחומת ירושלים פרוצה בבחינת מ' פתוחה, כי אז משיח סתום וסגור בהיכל קן צפור בבחינת מ' סתומה, וכאשר תיפתח מ' סתומה של קן צפור ומשיח יצא משם, תיסתם חומת פרצת ירושלים להיות מ' סתומה, הנה כי כן זהו הענין שנסתמה האות מ' של "למרבה המשרה", לרמז שההיכל של משיח קן ציפור נשאר סגור, והנה הדברים בלשון קדשו:

"וטעם הדבר שנרמזת משיח במ"ם סתומה של למרבה, כי משיח נרמז במ"ם סתומה של אדם